

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra tělesné výchovy a výchovy ke zdraví

Rodina - příbuzenské vztahy

Příprava vyučovací hodiny

Sabina Flídrová, 406828

Téma: Rodina – příbuzenské vztahy

Ročník: 7. ročník

Časová dotace: 45 minut

Vzdělávací oblast RVP ZV: Člověk a zdraví

Tematický celek: Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina

Výchovně vzdělávací cíle:

- žáci pojmenují členy své rodiny
- žáci vysvětlí, v jakém příbuzenském vztahu k nim jednotliví členové rodiny jsou
- žáci dokáží rozlišit pokrevní příbuzné a ty, kteří se stali členy rodiny po uzavření manželství

Mezipředmětové vztahy: Výchova k občanství – rodina a život v rodině

Opěrné pojmy:

- rodina - základní skupina lidí, která je nám nejbližší
- typy rodin – úplná, neúplná, rozšířená
- mezilidský vztah - obecná vlastnost člověka, která se váže k jinému člověku nebo skupině lidí

Nové pojmy:

- příbuzenský vztah – trvalý vztah vznikají přímo v rodině
- pokrevní příbuzenské vztahy - matka, otec, babička, dědeček, dcera, sestra, syn, bratr, sestřenice, bratranec, synovec, neteř, vnuk, vnučka, teta, strýc
- příbuzenské vztahy vznikající sňatkem - manžel, manželka, zeť, snacha, tchán, tchýně, švagr, švagrová
- člen rodiny – příbuzný, např. sestra, babička, teta

Klíčové kompetence:

1) Kompetence k učení

- Žák třídí informace.
- Žák operuje s obecně užívanými termíny.
- Žák samostatně pozoruje a ze získaných poznatků vyvozuje závěry pro využití v budoucnosti.
- Žák poznává smysl a cíl učení.

2) Kompetence komunikativní

- Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v ústním projevu.
- Žák naslouchá promluvám druhých lidí, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor.
- Žák využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi.

3) Kompetence k řešení problémů

- Žák samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení.
- Žák výsledky svých činů zhodnotí.

4) Kompetence sociální a personální

- Žák účinně spolupracuje ve skupině.
- Žák se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevnování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá.
- Žák přispívá k diskusi celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají.

5) Kompetence občanské

- Žák respektuje přesvědčení druhých lidí.
- Žák chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy.

6) Kompetence pracovní

- Žák používá bezpečně materiály, nástroje a vybavení.
- Žák dodržuje vymezená pravidla.

Teoretická příprava

Rodina

Rodina je sociální skupina lidí, kterou spojují příbuzenské vztahy. Tvoří ji tedy různí členové (příbuzní) – např. máma, táta, sestra, babička, dědeček, teta, strýc. Členy určité rodiny můžeme zobrazit pomocí rodokmenu. Věda, která se zabývá sledováním příbuzenských vazeb a tvorbou rodokmenů, se nazývá genealogie.

Rodinu také můžeme definovat, jako základní skupinu lidí, ve které žijeme a která je nám nejbližší. V rodině získáváme první zkušenosti se vztahy k ostatním lidem. Učíme se zde rozlišovat, co je hodnotné a důležité, co je dobré nebo naopak zlé. Rodina nám dává pocit bezpečí. Celou rodinu spojují svazky přátelství a vzájemné podpory. Záleží na zvyklostech a velikosti rodiny, jak často se všichni její členové scházejí.

Typy rodin

Rodina může mít velmi rozmanitou podobu. Rodina se liší podle své velikosti a úplnosti. Dobrá rodina ale je taková rodina, ve které spolu dospělí a děti žijí spokojeně, respektují se a mají se rádi bez ohledu na její velikost nebo úplnost.

Rodinu dělíme do tří typů: základní (úplná), neúplná a rozšířená.

Rodina základní neboli úplná je tvořena rodiči a dětmi.

U neúplné rodiny chybí jeden z rodičů.

Rozšířenou rodinu tvoří rodiče, děti a další příbuzní (teta, babička, bratranec,..)

Příbuzenské vztahy

Příbuzenské vztahy jsou trvalé vztahy blízkých osob. Jsou to vztahy, které vznikají přímo v rodině a mohou vznikat narozením (neboli pokrevní) nebo vstupem do manželství (sňatkem).

Vztahy vzniklé narozením: matka, otec, syn, dcera, babička, dědeček, bratr, sestra, sestřenice, bratranec, synovec, neteř, vnuk, vnučka, teta, strýc.

Vztahy vzniklé sňatkem: manžel, manželka, zeť, snacha, tchán, tchýně, švagr, švagrová.

Členové rodiny:

- rodiče (otec, matka)
- děti (syn, dcera)
- prarodiče (rodiče mých rodičů, moje babička, dědeček)

- babička (matka mé matky nebo mého otce)
- dědeček (otec mé matky nebo mého otce)
- strýc (bratr mé matky nebo otce)
- teta (sestra mé matky nebo otce)
- sestřenice (dcera tety či strýce; dcera matčiny nebo otcovy sestry či bratra)
- bratranec (syn tety či strýce; syn matčiny nebo otcovy sestry či bratra)
- švagr (bratr manžela nebo manželky)
- švagrová (sestra manžela nebo manželky)
- tchán (otec manžela nebo manželky)
- tchýně (matka manžela nebo manželky)
- neteř (dcera mé sestry nebo bratra)
- synovec (syn mé sestry nebo bratra)
- vnuk (synův nebo dceřin syn)
- vnučka (synova nebo dceřina dcera)
- zeť (manžel mé dcery)
- snacha (manželka mého syna)

Průběh vyučovací hodiny

Fáze hodiny	Popis činnosti	Metoda	Čas
Úvod	Zápis do třídní knihy, zápis tématu hodiny na tabuli a do sešitu	sdělovací	3 min
Motivace	Zopakování předešlé látky a navázání na nové téma	diskuze	3 min
Expozice	1. Výklad nového učiva	výklad, vysvětlování	4 min
	2. Práce ve dvojicích – diskuze k položeným otázkám	diskuze	6 – 10 min
	3. Aktivita – správné dvojice	práce ve dvojicích	8 – 10 min
	4. Práce se sešitem – zápis do sešitu	samostatná práce	3 - 5 min
Fixace	Osmisměrka	samostatná práce	5 min
Aplikace	Zadání domácího úkolu	samostatná práce	1 – 2 min

Úvod:

Učitel provede zápis do třídní knihy, na tabuli napíše téma vyučovací hodiny, které si žáci zapíší do sešitu.

Motivace:

Opakování z předešlé hodiny pomocí otázek pro žáky:

Jaká je definice rodiny? Jaké rozlišujeme typy rodin?

Expozice:

1) Výklad nového učiva:

Příbuzenské vztahy jsou trvalé vztahy blízkých osob. Jsou to vztahy, které vznikají přímo v rodině a mohou vznikat narozením (neboli pokrevní) nebo vstupem do manželství (sňatkem). Příkladem vztahu v rodině vzniklého narozením je např. matka, syn a babička. Mezi vztahy vzniklé sňatkem patří například manžel, tchýně a švagr.

2) Práce ve dvojicích:

Žáci ve dvojici diskutují nad otázkou: *Jaké další příbuzenské vztahy vznikají narozením a jaké sňatkem? Uveďte příklady.*

Po 4 minutách učitel vyvolá každou dvojici, a ta řekne jeden příklad vztahu vzniklého narozením a vztahu vzniklého sňatkem.

3) Aktivita – správné dvojice:

Učitel rozdá do dvojice obálku s rozstříhanými pojmy (viz příloha 1). Úkolem dvojice je sestavit správné dvojice. Řešení je uvedeno v příloze č. 1.

Pomocí této aktivity si žáci osvojí a procvičí vyjádření různých vztahů mezi členy rodiny.

4) Práce se sešitem:

Učitel provede zápis na tabuli a žáci si ho opiší do sešitu. Zápis je následující:

Příbuzenské vztahy: - jsou to trvalé vztahy blízkých osob

– jsou to vztahy vznikající přímo v rodině

– vznikají buďto narozením nebo sňatkem

Vhodné je do sešitu si také napsat kdo je to neteř, synovec, švagr, švagrová, tchán a tchýně, jelikož tyto rodinné vztahy dělají často žákům problém.

Fixace:

Učitel žákům rozdá osmisměrku, ve které žáci mají vyhledat zadaná slova a vyznačit je barevně (viz příloha 2).

Aplikace:

Učitel žákům rozdá zadání domácí úlohy (viz příloha 3). Žáci mají za domácí úkol si správně doplnit dané věty do další vyučovací hodiny. Ti žáci, kteří v další hodině učiteli předloží splněný domácí úkol, dostanou malou jedničku.

Zdroje:

1. JANOŠKOVÁ, Dagmar, Monika ONDRÁČKOVÁ a Anna ČEČILOVÁ. Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 6. ročník základní školy a víceletá gymnázia: příručka učitele. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-257-8.
2. JANOŠKOVÁ, Dagmar, Monika ONDRÁČKOVÁ a Anna ČEČILOVÁ. Občanská výchova 6: s blokem Rodinná výchova: pro základní školy a víceletá gymnázia. Plzeň: Fraus, 2003. ISBN 80-7238-207-1.
3. Metodický portál RVP. CZ [online]. 2012 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <https://dum.rvp.cz/materialy/pribuzenske-vztahy-6.html>
4. Metodický portál RVP. CZ [online]. 2012 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <https://dum.rvp.cz/materialy/rodina-2.html>

Přílohy

Příloha 1: Správné dvojice (obálka s pojmy) – zadání + řešení

Příloha 2: Osmisměrka

Příloha 3: Doplnování vět

Příloha 1:

Vyučující připraví pro každou skupinu obálku s rozstříhanými pojmy. Úkolem skupiny je sestavit správné dvojice.

Dědeček	otec jednoho z rodičů
Teta	sestra jednoho z rodičů
Otčím	nevlastní otec
Babička	matka jednoho z rodičů
Švagr	manžel mé sestry
Strýc	bratr jednoho z rodičů
Sestřenice	dcera tety a strýce
Švagrová	manželka mého bratra
Bratranec	syn tety a strýce
Macecha	nevlastní matka
Synovec	syn mého sourozence
Neteř	dcera mého sourozence
Tchán	otec manžela, manželky
Tchýně	matka manžela, manželky

Řešení – správné dvojice:

1. Dědeček – otec jednoho z rodičů
2. Teta – sestra jednoho z rodičů
3. Otčím – nevlastní otec
4. Babička – matka jednoho z rodičů
5. Švagr – manžel mé sestry
6. Strýc – bratr jednoho z rodičů
7. Sestřenice – dcera tety a strýce
8. Švagrová – manželka mého bratra
9. Bratranec – syn tety a strýce
10. Macecha – nevlastní matka
11. Synovec – syn mého sourozence
12. Neteř – dcera mého sourozence
13. Tchán – otec manžela, manželky
14. Tchýně – matka manžela, manželky

Příloha 2:

Osmisměrka

Vyhledej následující slova a vyznač je barevně:

sestřenice, neteř, maminka, bratr, otec, babička, děda, strýc, teta, bratranec, synovec, vnučka, tchán, vnuk, snacha, zeť

s	y	n	o	v	e	c	z	m	c
a	e	v	n	u	č	k	a	a	e
f	y	s	o	z	e	ť	k	m	n
b	r	a	t	r	n	p	t	i	a
a	t	o	e	ř	e	t	e	n	r
b	ch	s	c	d	e	e	t	k	t
i	á	r	d	k	h	n	a	a	a
č	n	ě	u	l	k	s	i	v	r
k	d	n	a	s	t	r	ý	c	b
a	v	s	n	a	ch	a	d	b	e

Osmisměrka

Vyhledej následující slova a vyznač je barevně:

sestřenice, neteř, maminka, bratr, otec, babička, děda, strýc, teta, bratranec, synovec, vnučka, tchán, vnuk, snacha, zeť

s	y	n	o	v	e	c	z	m	c
a	e	v	n	u	č	k	a	a	e
f	y	s	o	z	e	ť	k	m	n
b	r	a	t	r	n	p	t	i	a
a	t	o	e	ř	e	t	e	n	r
b	ch	s	c	d	e	e	t	k	t
i	á	r	d	k	h	n	a	a	a
č	n	ě	u	l	k	s	i	v	r
k	d	n	a	s	t	r	ý	c	b
a	v	s	n	a	ch	a	d	b	e

Příloha 3:

Doplň následující věty:

a)

Otec mého otce je můj _____

Dcera mého bratra je moje _____

Sestra mé matky je moje _____

Manžel mé sestry je můj _____

Bratr a sestra jsou moji _____

b)

Prarodiče jsou _____

Vnučka je _____

Švagrová je _____

Strýc je _____

Bratranec je _____

Doplň následující věty:

a)

Otec mého otce je můj _____

Dcera mého bratra je moje _____

Sestra mé matky je moje _____

Manžel mé sestry je můj _____

Bratr a sestra jsou moji _____

b)

Prarodiče jsou _____

Vnučka je _____

Švagrová je _____

Strýc je _____

Bratranec je _____

Doplň následující věty:

a)

Otec mého otce je můj _____

Dcera mého bratra je moje _____

Sestra mé matky je moje _____

Manžel mé sestry je můj _____

Bratr a sestra jsou moji _____

b)

Prarodiče jsou _____

Vnučka je _____

Švagrová je _____

Strýc je _____

Bratranec je _____

Doplň následující věty:

a)

Otec mého otce je můj _____

Dcera mého bratra je moje _____

Sestra mé matky je moje _____

Manžel mé sestry je můj _____

Bratr a sestra jsou moji _____

b)

Prarodiče jsou _____

Vnučka je _____

Švagrová je _____

Strýc je _____

Bratranec je _____